

Öyrəşmək insan oğlunun qəribə halıdır. Bəlkə də bu öyrəşmədə insan sözünün ünsiyyətlə əl
aqlı olmas
ının da
müəyyən
mənada
pay
ı vardır.

Həyatı dərk etməyə başladıqdan və ətrafında baş verənləri düşündükdən sonra onlar
haqqında artıq bir qənaət sahibi olma
ğa başla
ya
r.

Səhərlər günəş doğulmaqda, axşamlar isə batmaqda, yerini ulduzlara və aya buraxmaqdadır.
Bu fəvq
əladə hərəkət mənzuməsinə belə insan o qədər ünsiyyət edər və adı
baxar. Əgər bunları d
ərin-dərin təfəkkür etməsə, onlardak
ı inc
əlikləri idrakdan məhrum qal
ar. Güman edər ki, gün
əş həmişə eyni nöqtədən do
ğar v
ə batar.
Z
ənn edər ki, günəşin özünü işıqlandırdığı və istilətdiyi müddət bir həftə sonrak
ı il
ə eynidir.

Yaz aylarında şimalda İsveçdə imsak ilə iftar arası 21 saatdan artıq ikən, Argentinada
təxminən 9,5 saat olan
yerl
ər vard
ır. Qışda bu m
əkanlar üçün vəziyyət tam tərsinə dönərkən, ekvatora yax
ın bölg
ələrdə on iki ay boyunca do

ğuş və batış yerl
ərində çox da oynama olmad
iğindən gec
ə və gündüz
h
əmişə təxminən on iki saatdır
.

Bədirlənmiş aya diqqətlə baxılmasa, onun həmişə eyni üzünü göstərdiyini fərq etmək olmaz.

Yalnız doğan v
ə batan bir ayı
seyr etmiş olarıq. Aypara ik
ən bat
ışını bir neç
ə gün ard-arda seyr etməsək, hər gün batd
iği nöqt
ənin necə də dəyişdiyini fərq etmərik.
Yalnız h
ər gün bir az daha qal
ınlaşan bir ayparanı seyr ed
ərik.

Məsələn? Böyük Ayı bürcü adlandırılan ulduzları ömrümüz boyunca seyr etsək də arasındakı

t
ənas
übün qorundu
ğunu, aralarındakı m
əsafədə daralma və ya aç
ılma olmadığını gör
ərik.
Bunun s
əbəbi isə eyni qalaktikadakı ulduzlar
ın bir-birind
ən uzaqlaşmamalarıdır.
Bu uzaqlaşmama
ulduzlar
ın bir kompas ola bil
əcəyinə işarədir.
Halbuki yalın gözl
ə seyr edə bildiyimiz Venera, Yupiter, Saturn, Mars kimi planetlərin vəziyyəti isə belə deyil.
Y
əni bir il sonra eyni saatda, eyni nöqtədən baxd
iğinizdə t

əyin etdiyiniz ulduzu eyni nöqtədə gördüyünüz halda, planetləri yerlərini dəyişdirmiş olaraq görürsünüz və ya üfüqdən aşağı endiyi üçün görə bilməzsünüz.

B

əlkə də Ay

ın arxasında gizlənərlər.

Ənam surəsinin 97-ci ayəsində “suyun və qurunun zülmətində (yolunuzu) düz getmək üçün ulduzları sizin üçün yaradan da Odur.” buyurularkən eyni zamanda

“eyni qalaktikadak

ı ulduzların bir-birind

ən uzaqlaşmadığı gerçəyini” xəbər verir.

Bütün bunlar Allah-Təalanın qüdrətinin əzəmətini idrak üçün çox dərin təfəkkür tələb etməyən səthi şeylərdir bəlkə, bir az araşdırılırsa, idrak edilə biləcək xüsuslard

ır.

Lakin

x

ariqülad

ə həqiqətlərdir.

Baxıb keçm

əmək laz

ımdır. Baxdıqdan sonra görm

əli olduğumuz nəhəng həqiqətlərdir.

Təssüf ki,

gec

ələri işıqlı şəhər həyat

ı

nda yaşadığımız üçün bəzən

bu

nları

t

əfəkkür

dən məhrum qalırıq.

Lakin bu bir həqiqətdir ki, bu t

əfəkkürə, günümüzün insan

ı dün

ənkilərdən daha möhtacdır.

Bəzən Allah-Təala uca qüdrətini belə böyük kainat vasitəsilə idrak etdirərkən, bəzən də kiçik bir quşla göstərir.

Qanada keçirdiyim beş ay ərzində şahidi olmağı hər səhər vaxtında Rəbbim mənə lütf etdiyi
bir mənə ənzərəni

sizinlə bölüşmək istəyirəm.

Əvv

əl məkan

ı qısaca tanımaq yerinə düşər, güman edirəm:

Vəqfimizin bağçasında təxminən iyirmiyə yaxın kokonat ağacı, bir neçə Afrika səlvəsi, limon a
ğacları, başqa bir yerli meyv

ə a

ğacı v

ə bir də hər səhər eyni saatda, eyni quşu qonaq edən manqo a

ğacı var.

Beş vaxt namazımızı Akradakı vəqf mərkəzimizin geniş bir balkonunda əda edirdik. Səhər
namaz

mızı 05.00-da qılırdıq. H

ər səhər biz namazda “təhiyyətə / oturuşda” ikən eyni quş tək başına o manqo ağacına gəlir və
öz yerini tutardı.

Mühüm bir nüans davardı ki, yolun qarşısındakı qonşu bağçadakı manqoya qonmaz, bizim
bağçadakına

gələrdi.

Bağçamızdakı ağacları da keç

ərək manqoda taxt qurar

v

ə başlayar təsbihinə...

Eyni hal ikinci, üçüncü günlər təkrar edincə diqqətimi cəlb etdi, baxdım, görəsən bizim ağacd
a meyv

ə var ki, onun üçün seçilir?

Ancaq xeyr, hər iki ağacda da meyvə yox idi. Hətta bizim manqodan sonra bağşamıza bitişik
qonşumuzun yarpaqları tökülmüş bir quru ağacı vardı, 1-2 dəqiqə də orada oxuyur, sonra da
ruzisini axtar

ışa çıxırdı.

Dostlarımdan da soruşmuşdum, görəsən bu vəziyyət onların diqqətinə edirdimi? Səhər
eyni s
hənə onlar da müşahidə etdikdə, qərribə quşun nə
ğm
ələrinə heyrətlə qulaq kəsilməmişdilər.

Siz Həşr surəsinin sonundakı “yusəbbihu lilləhi mə fis-səməvəti vəl-ərd / göylərdə və yerdə
nə varsa (hamısı) Onu təqdis edib şəninə təriflər deyər” ayəsini oxuyarkən
görüş vaxtını və yerini dəyişik salmayan v
ə 7-8 dəqiqəlik nəğmələri ilə o da yanq
tərənnüm
ləriylə sanki həmin ayənin canı
ı bir t
əfsirini edirdi.

Bu mənzərə istər-istəməz insanı intibaha gətirir və əvvəlki ayələrdə Rəbbimizin adlarının
keçdiyi ay
ələri, namazda oxudu
ğunuz dig
ər surələri daha da diqqətli və təsbih hissi ilə
oxumağa sövq edir. Y
əni bir quş özünü fərqləndirərək sizi tərbiyə edir.
Ya da R
əbbiniz sizi onun dimdiyindən ç
ıxardığı s
əslə tərbiyə edir.
Onu bir əhilləşmiş quş olmadığı halda nizamlı olaraq h
ər səhər bu təsbihat xorunda iştirak etdirərək qüdrətini göstərir.

“Yeddi göy, yer və onlarda olanlar (bütün məxluqat) Allahı təqdis edir. Elə bir şey yoxdur ki,
Allaha tərif deyib Ona şükür etməsin, lakin siz onların (dillərini bilmədiyiniz üçün) təqdisini
anlamazsınız... ” (İsra, 44)

O qərribə quş, o manqo, o quru ağac, öz dillərində nə söyləyirlər məlum deyil. Ancaq o
balkonda namazlarını qılıb Quran oxuyan möminl
ərin təsbihat
ı, insanın; xüsusil
ə seçilən yaşıl yarpaqlarıyla bizim manqonun təsbihatı, nəbatatın;

q

əribə quşun seçdiyi, quruyub odun hal

ına g

əlmiş qonşunun ağacının təsbihatı, cəmadatın təsbihatına canlı bir misal idi.

F

ərqli cinslərdən ibarət olan çoxsəsli səhər xoru dediyim şey məhz budur.

Bəzən okeandan qiblə istiqamətinə əsən səba küləyi və sürüdüğü buludların təsbihatı da öz yerini tuturdu bu

harmoniyada.

H

ələ o buludlar bir də içini tökməyə başlayarsa, heç dayanmayacaq sanarsınız.

Bizə

əl-Əziz olan Rəbb qarşısında hər şeyin itaət edışı seyr etdirilir.

Əl-Bari olan Rəbbimizin bu qədər fərqli cinsi belə bir ortaq nöqtədə görüşdürməsi tərifi qeyri-mümkün bir həzdir.

Lakin, artıq bu xordakı insanlardan biri bu gözəl tərənnümlərin yayıldığı səhər orkestrinə şahid ola bilməyəcək.

Əlvida mürebbi quş... Bu gün Qanadakı son səhər namazımdır. Ümid edirəm, bəzən gəlmək qismət olar. Səni

səhər namaz

ında burada gör

ə bilməsəm, inan ki, çox kədərlənərəm.

Çünkü s

əndən çox şey öyrəndim...

Sabah daşıyla, torpağıyla, ağaclarıyla, heyvanatıyla haqqımızda şahidlik edəcəkləri günə hazırlığını Qanada davam etdir

ən qanal

I V

ə türkiyəli qardaşlarımı da Allaha əmanət edirəm.